

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/148619,Europejski-Dzien-Pamieci-Ofiar-Rezimow-Totalitarnych-23-sierpnia-2021.html>
26.04.2024, 17:31

Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych - 23 sierpnia 2021

W rocznicę podpisania układu między Niemcami a Związkiem Sowieckim, znanego jako pakt Ribbentrop-Mołotow, obchodzimy Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych. Został on proklamowany przez Parlament Europejski 23 września 2008 r. Uroczyste obchody zorganizowano po raz pierwszy w 2011 r. w Warszawie. Podpisano wówczas „Deklarację Warszawską”, której sygnatariusze zwrócili uwagę na konieczność podtrzymywania w pamięci Europejczyków zbrodniczych konsekwencji działań reżimów totalitarnych i wezwali Unię Europejską do badania oraz gromadzenia dokumentacji związanej z tymi zbrodniami.

W związku z obchodami Europejskiego Dnia Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych kampanię społeczną „Pamiętaj. 23 sierpnia” przygotowała, jak co roku, Europejska Sieć Pamięć i Solidarność (European Network Remembrance and Solidarity, ENRS). Celem kampanii jest przybliżenie historii osób skrzywdzonych przez systemy totalitarne – komunizm czy nazizm.

W 2021 roku bohaterem kampanii jest Jaan Kross, którego życie naznaczyła dramatyczna walka z systemami totalitarnymi.

Spot filmowy poświęcony Jaanowi Krossowi dostępny jest w języku angielskim na stronie internetowej Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność www.enrs.eu oraz na profilu instytucji na platformie YouTube: https://cutt.ly/Remember_23August.

Uroczysta premiera filmu odbyła się 21 sierpnia podczas obchodów Dnia Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych w Muzeum IX Fortu w Kownie (Litwa).

Jaan Kross (1920–2007) – estoński pisarz, symbol oporu wobec totalitaryzmu i „sumienie

estońskiego narodu”. Dobrze zapowiadającą się karierę prawniczą Krossa pokrzyżowała wojna oraz przyłączenie Estonii do ZSRR. W 1944 roku podczas okupacji nazistowskiej pół roku spędził w więzieniu, a po ponownym zajęciu kraju przez Związek Radzicki został skazany na niewolniczą pracę w Gułagu (1946–1952). Mimo to zdołał przetrwać, a po powrocie do rodzinnego Tallina w 1954 roku poświęcił się literaturze. Choć zajmował się także tłumaczeniami i tworzył poezję, międzynarodową sławę (zwieńczoną kilkukrotną nominacją do literackiej nagrody Nobla) przyniosły mu powieści historyczne.

Estoński pisarz dołącza do grona pozostałych bohaterów kampanii „Pamiętaj. 23 sierpnia”:

- **Milady Horákovéj** – czeskiej polityk i członkini podziemnego ruchu oporu podczas II wojny światowej, ofiary morderstwa sądowego popełnionego przez partię komunistyczną;
- **Kazimierza Moczarskiego** – polskiego dziennikarza i pisarza, autora słynnej książki „Rozmowy z katem”;
- **Juliany Zarchi** – Litwinki niemiecko-żydowskiego pochodzenia, prześladowanej za pochodzenie;
- Żydówki **Mali Zimetbaum** i Polaka **Edka Galińskiego** – pary zakochanych, których uczucie połączyło w obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau;
- **Pétera Mansfelda** – najmłodszej ofiary represji po rewolucji węgierskiej 1956 roku.

Ważnym elementem kampanii są również **przypinki z czarną wstążką**. W minionych latach ENRS dystrybuowało je w muzeach i miejscach pamięci w całej Europie. W tym roku, z uwagi na zagrożenie wywołane pandemią wirusa COVID-19, **polecamy pobranie elektronicznej wersji przypinki pod postacią nakładki na zdjęcie profilowe na Facebooku**; można ją znaleźć na fanpage’u www.facebook.com/enrs.eu lub korzystając z linku: <https://cutt.ly/23August-join-us>.

Infografikę przybliżającą genezę i znaczenie paktu Ribbentrop-Mołotow można pobrać pod następującym linkiem: https://cutt.ly/pakt_Ribbentrop-Molotow.

* * *

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność jest międzynarodowym przedsięwzięciem, które ma na celu badanie, dokumentowanie oraz upowszechnianie wiedzy na temat historii Europy XX wieku i sposobów jej upamiętniania ze szczególnym uwzględnieniem okresu dyktatur, wojen i społecznego sprzeciwu wobec zniewolenia. Członkami Sieci są: Niemcy, Polska, Rumunia Słowacja i Węgry, a w jej gremiach doradczych zasiadają ponadto przedstawiciele Albanii, Austrii, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy i Gruzji. www.enrs.eu

Instytut Pamięci Narodowej poleca:

- [„Walcząca Rzeczpospolita 1939-1945” - popularne opracowanie dla młodzieży w wielu językach](#)
- [Cykliczny program telewizyjny „Przystanek Historia”, odc. 1 - o pakcie Ribbentrop-Mołotow](#)
- [Wystąpienie prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego w związku z rocznicą paktu Ribbentrop-Mołotow](#)
- [IPN GDAŃSK - Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych](#)
- [IPN LUBLIN - Konkurs. Europejski Dzień Ofiar Reżimów Totalitarnych](#)
- [IPN LUBLIN - Pakt Ribbentrop-Mołotow. Poznaj podstawowe informacje w ciągu 5 minut](#)
- [IPN SZCZECIN - złożenie kwiatów pod obeliskiem „Ofiarom Stalinizmu”](#)